

Willem uit den kermiswagen

DOOR

I L A.

NIJKERK,
G. F. CALLENBACH.

=

EERSTE HOOFDSTUK.

Teleurgestelde verwachtingen.

't Is reeds vrij laat op een guren winteravond, als eene armoedig gekleede vrouw, eene onzer groote steden verlatende, zich langs een landweg voortspoedt. Zij komt in het donker op den hobbeligen, ongelijken kleiweg slechts langzaam voort, maar eindelijk heeft zij het doel harer tocht bereikt, een kermiswagen, die ter zijde van het pad staat. Haastig stoot zij de deur open en na een paar woorden met haar reeds half slapenden man gewisseld te hebben, legt zij zich zuchtend ter ruste. Maar niettegenstaande zij zeer vermoeid is, kan zij den slaap niet vatten; onrustig woelt zij op het harde bed heen en weer. Allerlei gedachten, houden haar bezig en herinneringen aan hare jeugd, die reeds ver achter haar schijnt te liggen, zijn opgewekt door hetgeen zij dien dag doorleefde. Zij heeft haar oudste kind, een zesjarig knaapje, naar het Kinderziekenhuis gebracht, en de enkele oogenblikken, die zij vertoefde in het groote gebouw hebben haar de

omgeving te binnen geroepen, w ar zij als dagmeisje diende.

Hoe goed had zij het toen eigenlijk, en hoe kon zij nu soms terug verlangen naar den tijd, toen zij niet wist wat gebrek lijden was. Zij heeft een veel bewogen leven achter zich; — als kind van twaalf jaar had zij reeds beide ouders verloren en was zij aan huis gekomen bij een oom en tante, die meenden, dat zij ruimschoots hun plicht tegenover de arme weeze vervulden, door haar huisvesting te verleen.

Toen zij nauwelijks dertien jaar oud was, plaatste haar tante haar in een dagdienst, en als zij 's avonds vermoeid thuiskwam, moest zij de kleine woning aan kant maken, eene geringe vergoeding, meende de onvriendelijke oude vrouw voor al de moeite en zorg, die Betje haar kostte.

Eentonig en kleurloos gingen de maanden en jaren voorbij, en het kind, in wier hart onbewust de behoefte aan liefde sluimerde, werd bitter en in zich zelve gekeerd, waar zij slechts koelheid ondervond. Werktuigelijk verrichtte zij hare bezigheden, maar nooit met lust of opgewektheid; en hoe langer hoe meer maakte het verlangen naar vrijheid en afwisseling zich van haar meester.

Was het wonder, dat toen de kermistijd in het stadje aanbrak, Betje's opgewondenheid geen grenzen kende. Nu zou zij eens vroolijk kunnen zijn als andere meisjes van haar leeftijd, en van haar jeugd genieten; en al waarschuwden degenen, die het wel

met haar meenden, haar voor al de verleidingen, die de kermis biedt, het lichtzinnige meisje lachte er om en wist elken avond op weg naar huis even naar het marktplein te glippen. Arme Betje — over wie geene biddende moeder waakte, en voor wie de koude vormelijke godsdienst in het huis harer betrekkingen niets aantrekkelijks had.

Het vroolijke kermisgewoel, de helder verlichte kramen en de bonte spellen oefenden een betooverenden invloed op het zeventienjarig meisje uit, en slechts met moeite keerde zij eindelijk naar huis terug, waar de vervelende eentonigheid haar nu dubbel trof, en waar zij de vragen harer tante over haar lang wegblijven knorrig en ontwijkend beantwoordde.

Te midden van al de drukte was het knappe dienstmeisje echter niet onopgemerkt gebleven; een opgeschoten jonge man, die met zijn wagen buiten het eigenlijke kermisterrein stond, had haar reeds verscheidene malen met aandacht gade geslagen; zijn vader, die hem het stoelen matten had geleerd, was onlangs gestorven, hem den wagen nalatend, maar het eenzaam rondtrekken vond hij al te ongezellig; en zoodra hij Betje zag, meende hij, dat zij eene geschikte vrouw voor hem zou zijn.

Een gesprek was spoedig aangeknoopt, — het meisje was dadelijk bereid om den jongen Donker haar vertrouwen te schenken; samen bezochten zij verscheidene kramen, en ten slotte zelfs een wildebeestenspel en toen de jonge man haar vroeg: of zij zijne vrouw

wilde worden, lachte het denkbeeld van een vrij en zwervend leven haar zoo toe, dat zij gaarne toestemde.

Betjes oom en tante waren niet dadelijk te bewegen hunne goedkeuring aan dit plan te hechten, maar toen hun bleek, dat het meisje geen acht sloeg op hunne ernstige raadgevingen, vonden zij het eene goede gelegenheid om van de zorg van het lichtzinnige nichtje ontslagen te worden. Enkele vluchtig genomen inlichtingen luidden gunstig voor den jongen Donker en na verloop van een paar weken werd het huwelijk voltrokken en aanvaardde de jeugdige vrouw het zwervende leven, dat haar rooskleurig tegenlachte.

Aanvankelijk was Betje gelukkig; zij behoefde nu niet hard te werken en het grootste gedeelte van den dag zat zij met eenig breiwerk voor op den wagen of hielp haar man bij het vervaardigen van kleerenhangers of portretlijstjes, die zij in de dorpen verkochten.

De jonge vrouw, die nooit buiten had gewoond, genoot van de zuivere lucht, verwonderde zich over de bosschen en velden, waar zij langs trokken en had een open oor voor het gezang der vogels.

In den kermiswagen werd geen gebrek geleden; het stoelen matten en de verkoop van kleinere voorwerpen, voorzag in de behoeften van Donker en zijne vrouw en zorgeloos leefden zij voort. Maar toen in den tweeden winter op een guren Maartschen dag een jongentje in den wagen werd geboren, dacht Betje voor 't eerst met verlangen terug aan haar vroeger

tehuis. Met zeer gemengde gevoelens zag de jonge moeder haar kleintje aan, dat onbewust, van de toekomst, in zijn schamel wiegje sluimerde en onwillekeurig benijdde zij de gelukkige moeders, die haar kinderen een zachter bedje konden spreiden.

Aanvankelijk groeide kleine Willem goed, maar na enkele weken begon hij, waarschijnlijk ten gevolge van gevatte koude, te sukkelen.

Vol zorg zat Betje met het kind op schoot, dat haar betere gevoelens scheen wakker te roepen en angstig luisterde zij naar de benauwde ademhaling. De vriendelijke dokter, dien zij raadpleegde, schreef een drankje voor, en drukte haar op het hart om het kind vooral warm te houden, maar toen hij den wagen verliet, schudde hij medelijdend het hoofd, en sprak half tot zich zelf:

„Arm stumpertje — mijne medicijnen zullen hem niet genezen kunnen: in zijne omstandigheden, zal hij òf spoedig bezwijken (en dat was misschien het gelukkigst) òf hem wacht een treurig bestaan.”

Het kind herstelde echter langzaam en toen het lentesonnetje scheen, droeg zijne moeder hem voor 't eerst naar buiten; de lucht en later de zomerwarmte schenen hem goed te doen, maar het bleef een teer, gevoelig knaapje, waarover de ouders zich voortdurend beklagden.

TWEEDE HOOFDSTUK.

De kleine koopman.

Vijf jaren zijn sedert voorbijgegaan; het gezin is met een meisje vermeerderd en in den woonwagen is menigmaal gebrek geleden. Nu echter is kleine Willem oud genoeg om met moeder mee te gaan als zij kleeerhangers en andere voorwerpen, door Donker vervaardigd, langs de huizen tracht te verkoopen; en sedert zij hem meeneemt, schijnen de zaken beter te gaan. Zou het komen, omdat het bleeke gezichtje en de smeekende oogen van den blonden krullebol het medelijden opwekken? Menige boerenvrouw ten minste stopt hem eene boterham in de hand, terwijl zij medelijdend fluistert:

„Arm schaap — waar moet hij voor opgroeien!”

Nauwelijks zijn Donker en zijne vrouw tot deze ontdekking gekomen, of er gaat een licht voor hen op; zij zullen kleinen Willem voortaan alleen de plaats en zenden — hij is groot en oud genoeg — en wie weet, of het zwakke kind, dat zij zoo vaak

als een last beschouwd hebben, niet juist een buitenkansje voor hen zal blijken te zijn.

Op zekeren dag neemt Betje hem weer mee op hare zwerftochten; zij staat met haar dochttertje op den arm stil voor het hek eener burgerwoning en zegt:

„Kijk, Willempje! moeder blijft hier wachten — je moet naar dat huis toelopen en aanschellen; als je niet bij de bel kunt, loop dan naar achteren — en vraag of de juffrouw wat noodig heeft. En als zij neen zeggen, zet dan een huilend stemmetje op en zeg, dat vader ziek is, en dat je den heelen dag niets gegeten hebt.”

„Maar moeder,” zegt kleine Willem; „ik heb net mijne boterham op, en vader is immers uitgegaan.”

„Dat doet er niet toe — alleen op die manier geven de menschen en ga nu maar gauw.”

Met een kloppend hartje, telkens angstig omziende naar zijne moeder, die hem blijft nakijken, gaat het kleine ventje het hek door; het blaffen van een grooten wachthond doet hem verschrikt op zij springen, maar gelukkig — de hond ligt aan een stevigen ketting vast — en gerustgesteld loopt hij voort. Bedremmeld blijft hij voor de deur staan: hij richt zich op zijn teenen op, maar de glimmende koperen schel is buiten zijn bereik. Vragend kijkt hij naar zijne moeder, die hem wenkt naar eene zijdeur te gaan. Deze staat op een kier — en aarzelend klopt Willem met zijne magere vingertjes aan. Eene vrouw met een vriendelijk gelaat doet de deur open:

„Moeder vraagt, of u ook iets noodig heeft — vader heeft ze zelf gemaakt” „’t Is zonde — wordt zoo’n klein kind er al op uitgestuurd — het moest door de wet verboden worden, toen iets luider: „Neen jongentje — ik kan niets van je koopwaar gebruiken — maar wacht even — dan zal ik je eene boterham en een kom warme melk geven.” Arm kind, wat ziet hij er teer uit. —

En als zij even later in de gezellige woonkamer terugkeert, ziet zij met innige dankbaarheid op haar eigen gezonde, blozende kleuters neer.

Half bevreesd zoekt Willem zijne moeder weer op — wat zal zij zeggen, dat hij niets heeft verkocht — maar de boterham stemt haar zachter, dan hij verwacht heeft. Verder gaan zij — om bij eene volgende woning hun geluk opnieuw te beproeven. Langzamerhand durft kleine Willem beter, en als hij de menschen zoo smeekend aanziet en iets mompelt van vader, die ziek is en van moeder, die zoo boos zal wezen, als hij niets verkoopt, kan menigeen geen weerstand bieden aan het droeve kindergezichtje en ’s avonds is de kleine voorraad geheel uitverkocht.

Donker en zijne vrouw blijven dien avond langer zitten praten dan gewoonlijk, want zij komen tot de overtuiging, dat wanneer kleine Willem geregeld tot bedelen wordt agericht, hij hun menig buitenkansje kan thuisbrengen. Maar — nauwelijks zijn veertien dagen verstreken, of reeds moeten zij hun plan voorloopig opgeven.

Op een kouden Februarinacht, als daarbuiten een kille mist over de aarde hangt, wordt Willem schreiend wakker, en als zijne moeder, knorrig omdat zij in haren slaap gestoord is, zich over de armelijke legerstede bukt, klaagt het kind: O moeder — mijn keeltje doet zoo'n pijn — ik kan geen lucht krijgen. Betje reikt hem een kroes met water, maar de kleine zieke kan geen druppel doorslikken en met een angstig voor gevoel blijft Betje naast het kreunende kind zitten. Eindelijk valt de eerste morgenschemering door het kleine raampje naar binnen, maar de dag brengt geene beterschap; de ademhaling van kleinen Willem wordt steeds korter en benauwder.

„Wij moeten den dokter aanroepen, die hier elken middag langs rijdt,” zegt Gerrit Donker, terwijl hij zijn zoontje gadeslaat: „'t zou jammer zijn, als hij dood ging, juist nu hij ons voordeel begint aan te brengen.”

Ongeduldig wacht de moeder; langzaam kruipen de uren voorbij, tot zij eindelijk in den namiddag het dokterskoetsje ziet aankomen. Zij wenkt den koetsier en enkele oogenblikken later knielt de dokter neder bij zijn kleinen patient, dien hij nauwkeurig onderzoekt, onderwijl enkele vragen richtend tot de moeder.

Weldra spreekt hij: „Vrouwetje, je kleine jongen is hard ziek — hij heeft keelziekte en als hij hier blijft, vrees ik, — dat hij er niet door zal komen.”

„Maar Dokter, dit is ons eenig huis — ik zou niet weten . . . .”

„Stil, bedaar wat — ik weet er wel raad op; in de stad, een kwartier hier vandaan is een huis voor zieke kinderen; breng hem daar van avond heen; hier is een briefje, dat ge moet afgeven, en dit is het adres; ik zal je een rijtuig zenden tegen zeven uur,” en met een medelijdenden blik op het benauwde kind verlaat de dokter den wagen.

DERDE HOOFDSTUK.

Het Kinderziekenhuis.

't Is reeds donker geworden; de torenklokken hebben juist hunne zeven slagen doen hooren als vrouw Donker met Willem op den arm voor het Kinderziekenhuis uit de vigelante stapt. Haastig schelt zij aan en bijna oogenblikkelijk wordt de deur van het groote gebouw door een portier geopend.

Deze ziet het doktersbriefje in, en zoodra hij het woord „keelziekte” leest, zegt hij: „Ge moet met uw kindje naar het huis hier naast gaan; dat is ingericht voor besmettelijke ziekten; wacht, ik ga met u mede.”

Enkele oogenblikken later staat zij in de gang van het aangewezen huis tegenover eene vriendelijke verpleegster, die het kind van haar overneemt, met de woorden:

„Ga even in de wachtkamer, vrouwtje, dan komt er dadelijk iemand bij u,” en in het voorbijgaan op eene bel drukkend om de hoofdverpleegster te waarschuwen, draagt zij het benauwde kind naar eene

ruime verwarmde zaal, waar zij hem in een gereedstaand bedje nederlegt.

Onderwijl is de hoofdverpleegster de wachtkamer binnengekomen: „Dat was een moeilijke gang, moedertje,” zegt zij, „op dezen kouden avond met een ziek kindje; maar vertel mij eerst eens hoe ge heet en hoe uw adres is?”

„Mijn man heet Gerrit Donker en ik heet van mijzelf Betje Vonk, en wij noemen den jongen kleinen Willem, omdat hij zoo nietig is voor zijn jaren, weet u? Maar een adres — ja. — dat kan ik moeilijk opgeven!”

„Hoe meent ge dat — ge weet toch immers wel, hoe de straat heet, waar ge woont?”

„Ach eigenlijk hebben wij geen woonplaats — nu zijn we hier, dan weer daar — op 't oogenblik staan wij buiten de stad, zoowat een half uur hier vandaan — want ziet u — wij wonen in een kermiswagen.”

„Nu, dan hebt ge verstandig gedaan met uw kleintje hierheen te brengen,” herneemt de zuster, „want dan ligt hij hier veel rustiger en kan beter verzorgd worden. Ik hoop, dat hij herstellen zal; wij zullen alles voor den kleinen zieke doen, wat in onze macht is, maar de Heer alleen kan genezing geven. Ik moet nu naar boven, kom morgen ochtend maar eens vroeg naar hem hooren.”

De groote deur sluit zich achter vrouw Donker; zij bevindt zich weer op straat en slaat haastig de richting in van een der buitenwijken.

Vrij spoedig bereikt zij eenen donkeren landweg,

zij komt door de dikke klei nu langzaam vooruit, terwijl zij in de bijna volslagen duisternis slechts tastend haar weg kan vinden. Eindelijk toont een flauw schijnsel haar, dat zij het doel van haren tocht bereikt heeft en zuchtend gaat zij de paar treden op, die toegang verleen tot de plaats, die zij haar tehuis noemt.

De jonge man zit in eenen hoek van den wagen en kijkt droomerig op bij het openen der deur, terwijl een meisje van een paar jaar in een houten kistje rustig ligt te slapen.

Donker draait het lampje wat hooger, terwijl hij zegt:

„Zoo Bet, hebben zij den jongen aangenomen? dat verwondert mij, want voor ons soort menschen zijn gewoonlijk alle deuren gesloten!”

„Ja,” luidt het antwoord: „eene jonge verpleegster nam hem van mij over en droeg hem zoo voorzichtig naar boven, alsof hij haar eigen kind was, en morgen vroeg moet ik terugkomen. Hé 't is of ik dat benauwde hijgen nog hoor!”

„Nu, 't is een leelijke tegenval om hier langer te moeten blijven, juist nu wij verder wilden trekken; er zijn hier den laatste tijd meer stoelenmatters geweest en 't is een toer om werk te krijgen.

Maar geef mij nu een snee brood — de koffie zal nog wel warm zijn — dan ga ik slapen.”

En terwijl Donker weldra in diepe rust verzonken is — ontrolt zich voor het geestesoog der vrouw haar vroeger leven, hetgeen wij u reeds mededeelden.

Een paar dagen, nadat Betje Donker haar kind naar het Ziekenhuis heeft gebracht, vinden wij kleinen Willem in een bedje op eene der zalen terug. De gordijnen zijn gedeeltelijk opengeslagen en de croupeketel, waarmee de laatste dagen voortdurend gestoomd is, ten einde het benauwde kind eenige verlichting aan te brengen, is voor 't eerst niet meer noodig. Uitgeput door alles wat hij doorstaan heeft en verzwakt laat hij het moede hoofdje op het kussen rusten, en droomerig dwalen de groote oogen rond. Werktuigelijk volgt hij de bewegingen der zusters, die met haar kleine patientjes bezig zijn, maar weldra sluit hij de vermoeide oogen, en rekt zich welbehagelijk uit in zijn zacht bedje, waar hij nooit wordt opgeschrikt, zooals in den wagen.

Langzamerhand echter sterkt hij wat aan en begint hij meer belang te stellen in hetgeen op de zaal voorvalt; er liggen jongens en meisjes in de bedjes naast hem en zoodra hij wel genoeg is om te spelen, wordt de kennismaking aangeknoopt.

Hij kan zich uren lang bezig houden met een houten paardje, hem door eene der zusters gegeven; hij stelt zich voor, dat het 't paard van zijn woonwagen is en hij voert er lange gesprekken mee: daardoor denkt hij soms terug aan de zijnen, maar met weinig verlangen, want hij ligt hier zoo rustig in zijn warm bedje en iedereen is zoo lief voor hem. Nadat zijne moeder hem op zekeren dag even bezocht heeft, vraagt de zuster hem: „Willem, verlang je niet om met

moeder mee te gaan?" maar fluisterend luidt het antwoord, terwijl hij zijn hoofdje schudt:

„Neen, want dan moet ik weer gaan verkoopen op de boerenplaatsen en ik ben zoo bang voor de wachthonden en ik ben soms zoo moe.”

Zuster Emma heeft moeite om haar tranen te weerhouden bij die weinige woorden, die haar een blik laten slaan in het lijden der zoogenaamde kermiskinderen, maar opgewekt zegt zij:

„Nu, vooreerst blijf je nog hier — en als ge weer geheel beter en sterk zijt, en als het mooi warm weer wordt, zult ge het niet zoo heel naar meer vinden om met moeder mee te gaan.”

De dagen gaan voorbij: slechts zelden komt vrouw Donker haar kind opzoeken; met haar koopwaar en in haar havelooze kleeven schaamt zij zich op de zaal te komen; zij weet dat haar kind het goed heeft en Donker voegt haar zoo herhaaldelijk toe, hoeveel schade Willems ziekte hen berokkent, dat zij alles in het werk stelt om zooveel mogelijk thuis te brengen.

Ja, kleine Willem heeft het goed in het ziekenhuis, en hoe sterker hij wordt, hoe prettiger hij het vindt. Hij kan soms met glinsterende oogen liggen kijken naar de gekleurde platen aan den muur, waarvan de zusters in het schemerurtje zoo heerlijk vertellen en de oudere kinderen moeten vaak glimlachen om zijne onnoozele vragen en opmerkingen.

In een bedje naast hem ligt een knaapje van zes jaar, dat reeds vrij goed kan lezen en dat op een

morgen zijn buurmanneltje een prentenboek voorhoudt met de woorden: „Kijk eens, weet je wat daar staat? zal ik het eens voor je lezen?”

Verwonderd over de geleerdheid van zijn makkertje kijkt Willem hem aan en schudt ontkennend het hoofd.

„Ga je nog niet naar school? ik ben al drie jaar op 't kleine schooltje en als ik beter ben, heeft vader gezegd, dat ik naar de groote school mag gaan?” gaat de kleine spreker voort.

„Wat is eene school en wat moet je daar doen?” vraagt Willem.

„Weet je dat nog niet? wel daar leeren wij alles, wat wij weten moeten om groote jongens te worden; lezen schrijven en rekenen en nog veel meer: zou je er ook niet graag heengaan?”

„Nu of ik! ik zal het aan moeder vragen, als zij weer eens komt,” was Willems antwoord.

Nu mengt zich een andere knaap in het gesprek met de woorden:

„Neen Willem — gij kunt niet naar school gaan — mijn vader heeft mij verteld, dat je in een kermiswagen woont, en die kinderen gaan nooit naar school, want zij trekken van de eene plaats naar de andere.”

„Ik zal het toch vragen,” houdt kleine Willem vol, „want ik zou zoo graag kunnen lezen, wat er in al die mooie boeken staat.”

„En ik ga ook nog naar eene andere school,” bah-

belt Willems buurtje voort, „naar de Zondagschool en dat vind ik zoo heel prettig.”

„Moet je daar ook lezen en schrijven?” vraagt Willem, wiens belangstelling steeds grooter wordt.

„Neen, daar leeren wij mooie versjes.”

„Van „Lang zal hij leven” — dat zingt Vader wel eens, als hij erg vroolijk is.”

„Neen, dat niet — dat is niet mooi — wij zingen van den lieven Heer, die in den Hemel is en can vertelt de juffrouw en dan luisteren wij allemaal heel stil. Ik houd zooveel van den Heer Jezus, gij ook?”

„Ik weet niet — ik geloof, dat ik heel dom ben — is de lieve Heer net zoo lief als zuster Emma?”

Hier wordt het gesprek der kinderen gestoord, doordien eene der verpleegsters de soep gaat ronddelen.

De volgende dag is Zondag, en als de kleine zieken frisch gewasschen en geholpen zijn, komt de hoofdverpleegster binnen en zet zich tusschen de bedjes. Zij heeft een groot, dik boek in de hand, en als zij het heeft opengeslagen, vouwt zij de handen en sluit de oogen, en vraagt de kinderen hetzelfde te doen. Willem knijpt ook de oogjes stijf dicht, vouwt de magere handjes en luistert naar hetgeen de zuster zegt, hoewel hij niet kan begrijpen, tot wien zij spreekt. Zoodra zij Amen zegt, hoort hij eenig geritsel, en als hij de oogen opent, ziet hij, dat al de anderen ook rondkijken.

Nu begint de zuster met hare zachte stem te vertellen van den Heer Jezus, die lang geleden leefde

in een land, hier ver vandaan, waar ook veel zieke kindertjes waren. Hij hield zooveel van kleine jongens en meisjes en heeft er velen genezen en als hunne moeders hen tot den Heer brachten, sprak Hij zoo vriendelijk met hen. En mijne kleine vriendjes en vriendinnetjes, dezelfde Heer Jezus leeft nog, maar nu is Hij niet meer op aarde. Hij is nu in den hemel, maar Hij kent je allen en heeft je nog hartelijker lief dan zelfs vader en moeder, en Hij weet alles van je. En als wij nu ziek of bedroefd zijn, mogen wij het den Heer vertellen en dan zal Hij ons alles geven wat wij noodig hebben. Maar niet elk kindje maakt de Heer beter; soms neemt Hij ze tot zich in den Hemel, waar niemand ziek is of moe of pijn heeft zooals kleine Jakob, die hier zoo heel benauwd was. Maar dan moeten wij altijd doen wat de Heer wil en heel gehoorzaam zijn. Dat is niet altijd even gemakkelijk, want door de zonde die in ons hart woont, dwalen wij zoo dikwerf van den Heer af. Maar heerlijk is het dat de Heer ook dan ons niet vergeet, maar ons opzoekt, en ons booze hart veranderen wil in een hart dat Hem liefheeft, en gaarne doet wat Hij wil. Doch daarover zullen wij aanstaanden Zondag verder spreken.”

Willem heeft met aandacht geluisterd; en al heeft hij niet alles begrepen, hij weet nu toch, dat er iemand is in dien grooten, blauwen hemel, die hem liefheeft en den verderen dag denkt hij telkens weer aan hetgeen hij gehoord heeft.

Den volgenden Zondag komt de hoofdverpleegster weer op de zaal met haar groote boek, een bijbel, waaruit zij den kinderen platen liet zien. Zij heeft de plaat van den goeden Herder, die het verdwaalde lammetje op zijn schouder terugbrengt, voor zich en begint te vertellen:

„Ziet ge dezen herder? ge weet toch allen wat een herder is? Wie kan het mij zeggen?”

„Een man, die op een heeleboel schapen moet passen,” klinkt het uit verschillende kribjes.

„Goed — maar waar moet hij voor oppassen?”

„Dat er geen wilde dieren komen — en dat er geen schaaap in het water loopt — en dat zij allen bij elkaar blijven,” antwoorden verscheiden kinderen.

„Goed, maar waar blijven al die schaapjes 's nachts? Dan moet de herder ze in een grooten warmen stal brengen, en als hij dat op een avond weer doet, telt hij zijne schapen en mist er een. Hij telt nog eens — neen dat kleine lammetje, dat nog niet dikwijls is mee geweest, is er niet bij. Hij ziet er bedroefd uit, die goede herder, want hij is bang, dat het lammetje een ongeluk heeft gekregen. Wat zal hij doen? hij is moe, hij heeft den heelen dag gelooopen en morgen moet hij weer vroeg met de kudde uit — misschien vindt hij dan het schaapje wel terug. Maar neen denkt hij, 't zal het zoo koud hebben — en misschien dwaalt het nog verder af — en het kon door eenen wolf verscheurd worden. Hij bedenkt zich niet langer; hij sluit de deur van den stal goed toe en gaat weer

op weg. Telkens staat hij stil om te luisteren of hij het schaapje ook hoort blaten, maar alles is stil. Zijne voeten doen hem pijn, hij is moe en toch gaat hij verder, al wordt het langzamerhand geheel donker; en eindelijk — daar ziet hij iets tusschen de struiken, daar hoort hij blaten — en tot zijne groote blijdschap herkent hij het verloren lammetje. Het is ook uitgeput; het is nog zoo klein, en het heeft zoo lang heen en weer geloopt. En de herder voelt zijne vermoeidheid niet meer; hij neemt het lammetje op zijn sterken schouder, en gaat er mee naar huis; aan een ieder, dien hij tegenkomt en aan de andere herders, die ook hunne kudden hebben thuisgebracht, roept hij toe:

„Ik ben zoo blij — want ik heb mijn schaapje teruggevonden.” En nu zegt de Heer, dat Hij gelijk is aan dien goeden herder en dat Hij ook uitgaat om verloren schaapjes te zoeken, en wie kan mij nu zeggen, wie de Heer daarmee bedoelt?”

„Kinderen, die ongehoorzaam zijn,” klinkt een hoog kinderstemmetje.

„Goed en wat is ongehoorzaam zijn?” is de volgende vraag.

„Doen wat vader en moeder niet willen,” antwoordt een kleintje.

„Snoepen”, klinkt uit eene andere krib.

„Zusje plagen,” fluistert een kleine, dikke krullebol.

„Vloeken,” zegt een der oudere jongens, die in eene ruwe omgeving leeft en sedert eenigen tijd op de Zondagschool gaat.

„Wie kan nog wat opnoemen?”

„Jokken,” zegt een klein meisje: „ik heb het vroeger wel eens gedaan, maar nu doe ik het niet meer, want dan is moesje zoo verdrietig.

„Het is ook heel slecht om dingen te zeggen, die niet waar zijn, en de lieve Heer is ook zoo bedroefd, als hij het hoort.”

Op dit oogenblik wordt de zuster weggeroepen, maar als zij 's avonds de rondte doet, houdt Willem haar aan haar boezelaar vast.

„Zuster, kan de Heer alles hooren?” vraagt hij met een beverig stemmetje, „ook buiten bij de boerderijen?”

„Ja zeker, ook daar ventje, maar waarom vraag je dat? als ge weer bij moeder zijt, hoort de Heer je even goed als hier.”

„En mag ik nooit iets zeggen, dat niet waar is? heelemaal niet? ook niet, dat ik geen boterham gehad heb en dat vader ziek is?”

„Als ge werkelijk eene boterham hebt gehad en als vader niet ziek is, — neen dan is het niet goed en mag Willem het niet meer doen.”

„Maar moeder wil het, want zij zegt, dat de menschen anders niet koopen,” en met een zucht over het moeilijke van dit geval, ziet hij de zuster aan. Een droeve trek vertoont zich op het gelaat der verpleegster; de woorden van het kind doen haar opnieuw een blik slaan in de omgeving van zonde, waarin hij opgroeit en vol medelijden en liefde ziet zij hem enkele oogenblikken aan. Zij zet zich naast Willems bedje

neer, neemt het kleine handje in de hare en spreekt: „neen — Willem moet dat nooit meer doen en als moeder het weer zegt, dan moet je haar vertellen, dat de Heer Jezus het niet hebben wil en dan moet je Hem vragen om je te helpen een gehoorzaam kind te worden. Ge zijt ook een lammetje van zijne kudde en de Heer hoort je, als ge tot Hem bidt. Ik zal je een gebedje leeren, dat ge elken ochtend en elken avond bidden moet, zeg het mij eens na:

„Lieve Heer, wil u vader en moeder en zusje en kleinen Willem bewaren. En wil u mij helpen om een gehoorzaam jongentje en een schaapje van uwe kudde te worden? Amen.”

„Wat is bewaren, zuster?”

„Dat is voor hen zorgen. Zie zoo — nu zal ik je warm toedekken en dan moet ge gaan slapen.”

En het duurde niet lang, of de herstellende kinderen liggen in een rustigen slaap, terwijl op de zaal slechts hunne geregelde ademhaling wordt gehoord.

De volgende dagen zegt Willem trouw zijn gebedje op, terwijl de zuster de kleine gevouwen handjes vasthoudt en voor zij de zaal verlaat, blijft zij menigmaal enkele oogenblikken naast het kribje staan, waar het kind nu zoo rustig ligt te slapen. En waar zij denkt aan de toekomst van het arme kermiskind, rijst de bede op in haar hart:

„O Heer, houd zijn hartje rein en leid en bestuur Gij zijnen weg.”

VIERDE HOOFDSTUK.

Terug in den Kermiswagen.

Een paar dagen later, als de dokter zijn ochtendbezoek brengt, terwijl Willem aan een tafeltje zit te spelen, zegt hij tot de zuster:

„Dit ventje kan vandaag of morgen naar huis, maar wil hem wat versterkende middelen meegeven, want die zullen er bij zijne ouders niet op overschieten.

Nog dienzelfden middag ontvangt vrouw Donker de boodschap, die door haar man met vreugde wordt aangehoord, want nu kunnen zij verder trekken en op andere plaatsen hun geluk beproeven.

Den volgenden middag schelt Betje aan het Kinderziekenhuis aan, en wordt weer in de wachtkamer gelaten, waar na enkele oogenblikken zuster Emma binnentreedt met kleinen Willem aan de hand. Het kind ziet zijne moeder en de verpleegster beurtelings aan, en klemt zich krampachtig aan de laatste vast, terwijl hij in het andere handje een prentenboek heeft met zijn geliefkoosden plaat van den goeden Herder op den omslag.

„Vrouw Donker, ik ben blij, dat wij kleinen Willem hersteld aan u terug kunnen geven, maar ge moet nooit vergeten, dat het een teer ventje is; ge moet hem met guur en vochtig weer vooral binnen houden, en zie eens, hier zijn eenige eieren en een pak haver-mout; daarvan moet ge elken morgen een bordje voor hem koken, met water en melk; en hier hebt ge eenige briefjes, waarop ge gedurende veertien dagen eene kan melk kunt halen bij den boer, in wiens buurt uw wagen staat. Uw kleine Willem is heel ernstig ziek geweest; en als de Heer de middelen niet had gezegend, ware hij niet genezen. Ge kent den Heer toch, die ook voor u Zijnen eenigen Zoon op aarde zond om ons den toegang tot Zijnen Hemel te ontsluiten? Kijk, neem dit blaadje mee, waarin van dien liefdevollen Vader in de Hemelen gesproken wordt.” —

Hier valt Betje de spreekster in de rede: „Nu dag zuster wel bedankt voor de zorg; ik moet weg, want Donker wil nog van avond verder trekken.” Buiten gekomen werpt Betje het pas ontvangen blaadje verachtelijk weg, terwijl zij half luid zegt: „Wat denken zij, dat zij nu recht hebben om tegen mij te preeken, omdat zij mijn jongen hebben opgepast? Dat behoeven zij zich niet te verbeelden; ik heb nu eenmaal gebroken met alles wat mij aan het verleden herinnert en daarop kom ik niet terug.”

Met vrij haastige schreden slaat zij den weg in, die naar buiten leidt, het kind bij de hand meetrek-

kend, want voor donker willen zij verder gaan en de dagen zijn nog kort:

De jonge vader, die aan de deur van den wagen staat, ontvangt het kind zonder eenige hartelijkheid, en op de pakjes wijzend, die zijne vrouw onder haar doek draagt, zegt hij: „Wat hebt ge daar? hebben ze je dat meegegeven? en laat dat briefje eens zien.”

Als hij het leest, gaat hij voort:

„Daar hebben wij niets aan als wij verder trekken doch ik zal trachten het aan iemand over te doen dan hebben wij ten minste de centen en dat goed kunt ge best met water koken.” Nauwelijks is kleine Willem in den wagen teruggekeerd of hij zit in een hoekje bij de kachel terwijl de kar verder trekt: de schemering valt, en voort gaat het langs verspreid liggende boerenhoeven, over hobbelige kleiwegen, maar al is de weg slecht, Donker heeft zich voorgenomen een zeker dorp te bereiken en stoort er zich niet aan.

Het kleine meisje is reeds ter ruste gelegd en tot Willem, die droomerig zit rond te kijken, klinkt vrouw Donkers harde stem:

„Vooruit, ga gauw op je matras liggen, maar houd je kleeven aan; de nachten zijn koud en ze zullen je in het Kinderziekenhuis wel verwend hebben.”

Willem gehoorzaamt, maar voor hij zich ter ruste legt, valt hij op de knietjes, sluit de oogen, vouwt de handen en fluistert: „Lieve Heer, wil u vader en moeder en zusje en kleinen Willem bewaren: en wil u mij helpen om een gehoorzaam jongentje en

een schaapje van uwe kudde te worden. Amen."

Vrouw Donker ziet haar kind vol verwondering aan; een oogenblik is zij getroffen door het eenvoudig gebedje dat haar de dagen voor den geest brengt, toen zij elken avond aan moeders knie bad: maar dan spreekt zij half luid:

„Dat mankeert er nog aan; nu hebben de zusters het kind vroom gepraat — en dan deugt hij niet meer voor ons leven." En luider:

„Willem, dat bidden was goed in het Kinderziekenhuis, maar hier hoef je dat niet te doen; de Heer hoort je toch niet in onzen armen wagen."

„Maar moeder," antwoordt kleine Willem: „ik heb zuster Emma beloofd, dat ik geen een avond mijn gebedje zou overslaan; want dan is de Heer bedroefd en ik zou zoo gaarne zijn schaapje zijn."

„Och kind, houd op met die gekheid en ga nu gauw slapen — want morgen vroeg moet je er met mij op uit."

Snikkend legt het kind het hoofdje neer en valt weldra bibberend in slaap, terwijl de ongewone beweging van den wagen hem telkens doet opschrikken; 's nachts wordt hij schreiend wakker, als hij in plaats van in zijn warme bedje op de harde matras bevend van koude wakker wordt.

„Wil je dadelijk stil zijn," snauwt zijne moeder hem toe; „ge zijt heel ondeugend en als ge zoo'n fijn poppetje geworden zijt, ware het beter dat ge gestorven waart; en nu wil ik niets meer hooren, versta je me?"

„Het kind verbergt het hoofdje onder den dunnen deken en snikt zachtkens over de harde woorden zijner moeder, tot hij eindelijk van vermoeidheid in slaap valt.

's Morgens kookt vrouw Donker een gedeelte van den havermout met een half kopje melk en verder water en schept voor zich zelve ook een bordje op.

Als Willem den tinnen lepel in de pap zet en een kopje proeft, zegt hij: „Moeder, bij zuster was het heel anders en veel lekkerder,” doch dit is te veel voor Betje; zij geeft het kind een gevoeligen tik om de ooren en zegt:

„Dat moet je me nog eens zeggen: 't is zuster voor en zuster na; en je verbeeldt je, geloof ik, dat ge een rijkelui's kind zijt: ge moet je verloren tijd maar eens gauw inhalen; want ge hebt een leventje van niets doen achter den rug; vooruit, eet je pap op en ga dan met mij mee. Raap die kleeerhangers, die vader gemaakt heeft en die in den hoek liggen, eens gauw op.”

Werktuigelijk staat het kleine ventje op, terwijl hij vol angst zijne moeder aanziet, en weldra bevindt hij zich met eenige kleeerhangers aan den arm met zijne moeder op weg.

„En nu flink durven, hoor,” begint vrouw Donker; — denk er om — vader is heel ziek en zusje huilt van honger, dus opgepast, want 't wordt hoog tijd, dat ge wat geld thuisbrengt.”

Bevend van angst, loopt Willem naast zijne moeder

voort; hij durft niet ongehoorzaam zijn en hoopt maar, dat hij alleen zal mogen gaan; maar dan denkt hij weer vol schrik aan de nijldige wachthonden.

Weldra hebben zij het eerste welgestelde huis bereikt; vrouw Donker blijft voor het hek staan en zegt:

„Ik zal hier blijven staan, Willem, klop nu vlug aan en pas op, als je terugkomt zonder iets verkocht te hebben.”

Schoorvoetend en telkens omziende, gaat Willem hêt breede kiezelpad op dat naar het huis leidt, hij schelt aan, maar de vrouw, die de deur opent, ziet den kleinen bedelaar die haar uit hare warme kamer heeft weggeroepen, toornig aan, en smijt de deur dicht. Schreiend komt het kind bij zijne moeder terug, die hem ontvangt met de woorden:

„Wat helpen je nu die tranen? je hadt huilend het verhaal moeten doen, dat ik je voorzeide en anders je klomp tusschen de deur gezet, een volgend maal kom je niet zoo terug, of ik zal je van avond een pak slaag geven.”

Nog angstiger, nog bedroefder begeeft kleine Willem zich naar de volgende boerderij: bedeest klopt hij aan de achterdeur en als eene vriendelijk uitziende vrouw hem opendoet, kijkt hij haar met zijne smeekende oogen aan en vraagt met een zwak stemmetje:

„Wil u niet wat koopen, juffrouw?”

„Kom maar eens even binnen,” is het vriendelijke antwoord, „dan zal ik je een paar dikke boterhammen

en een kom warme melk geven, en met het brood nog in de hand snelt Willem enkele oogenblikken later met een gelukkig gezichtje op moeder toe.

Doch zijne vreugde is kort van duur, want hij wordt opgewacht met: „Wat ben je weer ongehoorzaam geweest; je hebt weer niet gezegd, wat ik je bevolen heb — dan had zij misschien gekocht, wat kunnen mij die paar boterhammen schelen. Waarom vertel je niet dadelijk dat vader ziek is?”

„Zuster zeide, dat ik nooit iets mocht zeggen, dat niet waar is: — en vader is uitgegaan; en is *niet* ziek — en zusje heeft van de pap meegegeten en ik geloof niet, dat zij nu zoo'n ergen honger zal hebben.”

„Daar hebt ge 't al weer, ik heb als haren op mijn hoofd spijt, dat ik je naar dat Ziekenhuis gebracht heb; ge zijt onbruikbaar geworden, maar ik zal je leeren.”

Dien avond komen moeder en kind vermoeid thuis: de eerste knorrig en ontevreden en bevreesd voor haar man omdat zij er niet in geslaagd is den kleinen voorraad te verkoopen, en Willem uitgeput en verkleumd en terug verlangend naar de gelukkige dagen op de ziekezaal.

En als hij, terwijl moeder bezig is, de handjes vouwt en zijn gebedje wil opzeggen, begint hij zacht te schreien, terwijl hij half luid zegt: „O, 't is zoo moeilijk; zuster zeide, dat ik nooit iets mocht zeggen, dat niet waar is en moeder was zoo boos, toen ik niet zeggen wilde, dat vader ziek is; en eenmaal heb

ik het gedaan bij de boerderij met roode luiken, en nu zal ik geen schaapje van den goeden Herder kunnen zijn;" en weenend valt hij eindelijk in slaap.

Zoo gaan de dagen voorbij; vrouw Donker trekt er geregeld op uit, het kleine meisje op de armen en Willem voor zich uitdrijvend. En menige voorbijganger wordt getroffen door de uitdrukking van onuitsprekelijken weemoed op het teere gezichtje van den knaap, die een voortdurenden strijd voert tusschen de stem van zijn geweten en vrees voor zijne moeder.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Donkere dagen.

De zomer is voorbijgegaan en de winter heeft de aarde in een sneeuwkleed gehuld. In den woonwagen wordt armoede geleden; Donker verdient een aardig stuivertje met stoelen matten, ook Betje brengt geregeld wat in, maar hoe langer hoe meer verveelt hem het eentonige leven in den wagen; de slordige kinderen en de ontevredenheid zijner vrouw drijven hem vaak naar de herberg. Daar is het licht en warm; hij ontmoet er vrienden, die hem tracteeren en hem aanmoedigen zijne avonden met hen door te brengen.

Weldra ziet hij zich genooizaakt het oude paard te verkoopen, en al ontvangt hij van den vilder slechts eene geringe som, zij is ten minste voldoende om in de eerste behoeften van het gezin te voorzien, al moet Donker nu voortaan zelf de kar voorttrekken.

Eindelijk breekt het voorjaar aan en daarmee betere dagen voor het arme gezin; op Willems bleeke wangen komt wat kleur en zijne beentjes zijn minder moe, als hij van de dagelijksche zwerftocht terugkomt.

Doch hoe gelukkig is hij, als moeder eens een enkelen dag bij den wagen blijft en hij uren lang in het gras naar de blauwe lucht kan liggen kijken of met groote oogen de gezonde dorpskinderen naziet, die vroolijk en stoeiend uit school komen; o hoe gaarne zou hij in hunne plaats zijn.

Op zekeren morgen komt Donker den wagen binnen: zijn opgezet gelaat draagt duidelijk de sporen, dat hij weer in de herberg is geweest en met ruwe stem spreekt hij: „Bet, haal je boeltje binnen, over een half uur vertrekken wij; want in E. het nabijgelegen stadje, begint morgen de kermis en daar moet ik bij wezen. Er valt licht iets te verdienen met het opzetten der kramen of iets dergelijks dus — vooruit!”

's Avonds komen zij te E. aan en kiezen eene standplaats buiten het eigenlijke kermisgewoel en nauwelijks zijn ze daar, of Donkers hulp wordt ingeroepen bij het opslaan eener kermistent. Terwijl hij daarmee bezig is, hoort hij den eigenaar van een poffertjeskraam zeggen, dat hij eene vrouw zoekt om te bedienen, de borden te wasschen enz. en dadelijk roept Donker: „Zoek maar niet langer, baas: mijne vrouw kan dat doen; ik zal zorgen, dat zij morgen om tien uur bij u is.”

Over het loon zijn zij het weldra eens en als Donker thuiskomt, zegt hij: „Hoor eens Bet, morgen ga je naar de poffertjeskraam, je weet wel, die groote met het uithangbord; en zoolang de kermis duurt, kunt ge daar elken dag vijftien stuivers verdienen. Wasch

je japon wat uit, en koop een nieuwen boezelaar, want zoo zullen zij je niet willen hebben: de baas leek mij nog al precies."

„Maar Gerrit, ik kan de kinderen toch niet den heelen dag alleen laten."

„Dat is mijne zaak — ik zal wel zorgen, dat ze in geen zeven sloten tegelijk loopen; vijftien stuivers per dag worden je niet elken dag aangeboden — dus nu niet langer gepraat."

Den volgenden morgen begeeft Betje zich naar de haar aangewezen kraam, terwijl Donker met zijne beide kinderen op het kermisterrein rondsloentert en zijne koopwaar aanbiedt. Hij is dien dag niet ongelukkig, want menige voorbijganger ziet het blonde ventje medelijdend aan, dat elke beweging zijns vaders met angstige oogen volgt.

Doch reeds den tweeden dag verveelt hem het gezelschap der kleuters, die hem beletten om met zijne vrienden tijd en geld in de kroegen zoek te brengen, en na ze 's morgens te hebben meegenomen, zet hij ze 's middags in den wagen met de woorden:

„Hoor eens Willem — blijf hier stil wachten, tot moeder thuiskomt; pas op zusje."

Langzaam kruipen de uren voorbij; Willem heeft zijn geliefkoosd prentenboek te voorschijn gehaald en houdt zich met de platen bezig; maar weldra begint het hem te vervelen, het wordt warm in den wagen en Willem begint te verlangen naar de bosschen en weiden, waar hij zoo vrij kon ademhalen. De avond

begint te vallen en de kinderen kruipen dicht tegen elkander en vallen eindelijk in slaap. Op dezelfde eentonige wijze gaan twee dagen voorbij — op den derden avond zijn de twee kinders, moe en hongerig, tegen elkaar aangeleund, in slaap gevallen dicht bij de deur, waar de meeste frissche lucht binnenkomt, als deze plotseling wordt opengestooten. Eene sterke jeneverlucht dringt met Donker binnen, die stommelend en vloekend naar lucifers zoekt; een stoel staat hem in den weg en de slapende kinderen beletten hem de deur ver genoeg te openen. Ruw tilt hij den stoel op, zet hem weer neer, als plotseling een rauwe kreet, gevolgd door dof gesteun hem tot bezinning brengt.

„O, vader, vader, dat is zusje's stem,” roept Willem, doodelijk verschrikt.

Met onzekere hand steekt Donker het kleine lampje op en bij het flauwe schijnsel ziet hij zijn dochtertje, doodsbleek op den grond uitgestrekt.

Terwijl Willem zich over het kleintje heenbuigt, haar lieve woordjes toefluisterend, komt Betje binnen, die met een enkelen blik op haar man terstond begrijpt wat er gebeurd is. Met oogen, die van doodelijken haat fonkelen, ziet zij haar man aan; het bleeke, lijdende kindergezichtje doet de reeds lang sluimerende gevoelens van moederliefde voor een oogenblik ontwaken en met den kreet:

„Gerrit, gij hebt haar vermoord, dat komt van dien ellendigen drank; ik wist wel dat ik je de kin-

deren niet kon toevertrouwen," knielt zij bij het bewustelooze kind neer."

„Vermoord!" en beelden van politie-agenten en gevangenis rijzen op in Donkers verward brein; en na eenige oogenblikken spreekt hij:

„Van avond rijden wij verder, Bet, 't zal voor het kind ook goed zijn ver van het kermisrumoer te wezen."

Donker trekt de deur dicht; de wagen rolt weldra over de straatsteen, terwijl Betje het bewustelooze kindje op schoot heeft en het gloeiende hoofdje verkoelt.

Gedurende een paar dagen houden zij halt aan den zoom van een klein dorpje; in den toestand der kleine zieke komt geene verandering — alleen nemen de krachten langzaam af; en terwijl de moeder naast het schamele kribje zit, gaan allerlei beelden uit het verleden aan haar voorbij; vol weemoed vergelijkt zij het droevige heden met de toekomst van vrijheid en geluk, die zij zich eenmaal gedroomd had.

Hoewel zij vreest, dat er voor de kleine geen beterschap meer mogelijk is, gaat ze toch op den ochtend van den derden dag met het kind naar den dokter, die bedenkelijk het hoofd schudt, als hij het patientje onderzoekt.

„Hoe lang is zij al in dezen toestand vrouwtje? En kunt gij er de oorzaak van gissen?"

„Laat eens zien — nu is het Donderdag — Maandagavond is het gebeurd: het speelde — en toen — toen viel de stoel om — net op haar hoofdje," —

want Donker had haar gedreigd, als zij tegen iemand durfde zeggen, dat het ongeluk zijne schuld was.

„Zoo — zoo — nu 't is een ernstig geval. Houdt het kleintje heel rustig en leg haar voordurend koude, natte doeken op het hoofdje. Morgen kom ik eens kijken; waar woont ge?”

„In den kermiswagen, die even buiten het dorp bij de weide staat.

Doch tegen het vallen van den avond, wordt het kleine meisje benauwd en onrustig en als de morgen aanbreekt is het zacht ingeslapen en weggenomen uit een leven van zonde en ellende.

Dien nacht begint Donkers geweten te spreken; het wordt hem te benauwd in den wagen en zoodra de herberg geopend wordt, treedt hij er binnen om die lastige stem door den drank tot zwijgen te brengen. Hij bestelt het eene glas na het andere; en als hij reeds niet meer nuchter is, komen een paar kermisvrienden de gelagkamer binnen.

„Zoo Donker,” klinkt het op sarrenden toon; „ik hoorde daareven, dat je jongste kind dood is — nu over dat verlies zult ge niet treuren — een mond minder om voor te zorgen. Gelukkig, dat het de jongen niet is; die is geld waard met zijn bleek gezicht en smeekende oogen.”

Toornig, door drank verhit, springt Donker op: had een zijner makkers het gevreesde woord uitgesproken of is het slechts de stem in zijn binnenste? Hij weet het niet; maar met trillende stem schreeuwt hij:

„Wie durft zeggen, dat ik het kind vermoordde? van zulke beschuldigingen vraag ik rekenschap, en met de sterke vuisten slaat hij op de tafel.

Het bloed der anderen begint te koken; men wordt handgemeen en na enkele minuten ligt een der tegenstanders, een jonge man, op den grond met eene bloedende hoofdwonde, die Donker hem met zijn mes toebracht.

Bijna oogenblikkelijk verschijnt een veldwachter op het tooneel, de dronken makkers worden in verzekerde bewaring gebracht, terwijl Donker daarenboven geboeid wordt.

Het gerucht van wat er in de herberg heeft plaats gehad, dringt weldra ook tot Betje door — en gemengde gewaarwordingen maken zich van haar meester.

Eenerzijds is zij blijde, dat zij nu vooreerst niet vol angst de thuiskomst van Gerrit hoeft af te wachten, maar aan den anderen kant maakt zich vrees voor de toekomst van haar meester. Hoe zal zij alleen voor zichzelf en kleinen Willem den kost kunnen verdienen?

Terwijl zij, in gedachten verdiept, in den wagen blijft, zendt zij kleinen Willem naar buiten, maar het kind heeft geen lust om te spelen. Hij strekt zich uit op het zachte gras en staart peinzend naar den blauwen hemel, waar zooveel gestorven kindertjes zijn, zooals zuster Emma hem vertelde.

„Zou zusje daar ook wezen?“ vraagt hij zich zelf

af: „zou zij ook een lammetje geweest zijn van den goeden Herder?” — maar, laat hij er zuchtend op volgen „zij was nog zoo klein.”

Plotseling wekken naderende voetstappen hem uit zijn droomerijen en opziende, bemerkt hij een klein meisje een paar jaar ouder dan hij, dat hem verwonderd aankijkt. Bedeesd komt zij nader, en zijne tranen ziende, vraagt zij met een verlegen stemmetje:

„Waarom huil je? heb je verdriet?” „Ja,” was kleine Willems antwoord: — „mijn zusje is gestorven en zij was pas drie jaar; weet je, of zoo'n klein kindje al een lammetje van den goeden Herder zijn kan?” Zij begreep nog niets en zij zeide 's avonds nooit een gebedje op: Moeder wilde niet, dat ik het haar leerde.”

„Kijk, ik kom eens naast je zitten, want ik heb een broertje verloren — en nu ben ik het eenige kindje thuis — en moeder is heel bedroefd — en ik vind het zoo naar om altijd alleen te spelen — maar moedertje zegt, dat Jantje bij den lieven Heer in den Hemel is en dat zegt de juffrouw van onze Zondagschool ook.”

„Op Zondagschool” viel kleine Willem haar in de rede, „ging ook een jongen, die in een bedje naast mij in het Kinderziekenhuis lag.”

„En ben jij er niet — zou je niet graag gaan en al onze mooie liedjes leeren zingen? O, ik verlang al weer naar Zondag.

„Ik ga heelemaal naar geen school,” klinkt Willems treurig stemmetje; „want wij wonen nergens.”

„Hoe grappig! maar waar slaap je dan?”

„Kijk daar — die groene wagen is ons huis en wij trekken van de eene plaats naar de andere; maar ik zou veel liever in een huis wonen en naar school gaan zooals andere kinderen. „Ach,” en de tranen komen weer te voorschijn: „nu is zusje dood en nu is het nog akeliger.”

Maar houd je dan niet veel van je vader en moeder? — die zijn er toch nog.”

„Vader is haast altijd uit; en als hij thuis is, is hij meestal boos en knorrig en met moeder moet ik soms heele dagen uit om koopwaar te venten en dan ben ik soms zoo bang voor de honden en dan moet ik dingen zeggen, die niet waar zijn.”

Hoewel Willems nieuw vriendinnetje zijn verdriet slechts ten deele begrijpt, krijgt zij toch een kijkje in het droeve leven van het kermiskind, dat haar met diep medelijden vervult.

Zij weet niet, wat zij zeggen zal om hem te troosten, maar eer zij heengaat bedenkt zij zich enkele oogenblikken en spreekt:

„Nu overmorgen is het Zondag en dan zal ik je komen halen om mee naar de Zondagschool te gaan; eigenlijk mogen wij geen vreemde kinderen meebrengen, maar als ik aan onze juffrouw vertel, dat je zoo heel graag mee wilde, zal zij het voor dit eene keertje wel goed vinden. „Maar hoe heet je eigenlijk?”

„Willem.”

„Nu dag Willem, tot overmorgen, ik ben Marietje;”

en met lichten tred verwijdert zich het kleine meisje.

Zoodra zij thuishkomt, doet Marietje aan haar moeder een omstandig verhaal van hare ontmoeting; zij is er den geheelen verderen dag mede bezig en als zij 's avonds naar bed wordt gebracht, zegt zij na haar gewoon avondgebedje:

„Lieve Heer, wil u ook het jongentje uit den kermiswagen bewaren, die niet zoo'n lekker bedje heeft als ik — en wil u maken, dat hij niet meer zoo heel bedroefd is, omdat hij zijn zusje verloren heeft. Amen!

Als vrouw Berkens, Marietje's moeder, haar kind warm heeft toegestopt, en in de woonkamer terugkeert, dwalen haar gedachten telkens naar den woonwagen en naar hetgeen daar geleden wordt en zij neemt zich voor er den volgenden dag eens heen te gaan. Zoodra zij Zaterdag het noodige huiswerk verricht heeft, slaat zij een doek om en slaat den weg in naar de weide. Zij knikt den bleeken krullenbol, die buiten den wagen speelt, vriendelijk toe en vraagt hem naar zijne moeder.

„Moeder is in den wagen,” is het antwoord: „zal ik de deur voor u opendoen?”

Vlug springt kleine Willem het trapje op, werpt de deur open en roept:

„Moeder — daar is iemand, die naar u vraagt.”

Verwonderd kijkt vrouw Donker op; zij is niet gewend bezoek te ontvangen, en gaat voort met het maken van papieren bloemen, die zij langs de huizen zal trachten te verkoopen.

In den hoek van den wagen staat een klein lijk-kistje, dat straks naar een vergeten hoekje van het kerkhof zal gebracht worden.

„Arm vrouwtje,” begint vrouw Berkens, „ik hoorde door mijne kleine meid, van uw verlies; en daar ik zelf ook pas een kindje heb verloren, had ik behoefte eens even bij je te komen. Wij staan onze lievelingen zoo noode af, en ik weet bij ondervinding dat alleen de Heiland eene moeder kan troosten.

„Ach, u heeft goed spreken,” zegt vrouw Donker, „maar behalve het verlies van mijn kind heb ik nog veel meer verdriet en zorg. Mijn man is daareven door de veldwachters meegenomen; — ik mag met den wagen hier nog maar hoogstens twee dagen blijven staan;” — een diepe zucht volgt — „en ik weet niet hoe ik voor mij en mijn jongen den kost moet verdienen. Was ik alleen — dan kon ik in eene poffertjes en wafelkraam een dienst krijgen — maar daar kan ik het kind niet meebrengen.”

„Hebt ge dat ééne jongentje maar,” valt vrouw Berkenſ de spreekster in de rede.

„Ja alleen kleinen Willem, maar het kind past niet in ons leven; hij is veel te gevoelig en bedelen kan hij slecht. Wij hadden nog al gehoopt, dat hij met zijn bleek gezichtje en groote oogen het medelijden zou weten op te wekken! Ach! had ik mijn eigen zin maar niet doorgedreven! ik had mij dit leven zoo geheel anders voorgesteld!”

„Zijt ge dan in eene andere omgeving groot ge-

bracht?" vraagt vrouw Berkens op belangstellenden toon.

„Ach ja," is het antwoord: „ik heb een veelbewogen leven achter mij," en in korte woorden, waaruit teleurstelling en verbittering spreken, vertelt vrouw Donker hare levensgeschiedenis.

De bezoeker ziet haar medelijdend aan; zij begrijpt, dat de troostwoorden, waarmee zij de beroofde moeder tegemoet had willen komen, hier geheel misplaatst zouden zijn, en de hand van vrouw Donker in de hare nemend, zegt zij:

„Luister eens, ik wil u eene geschiedenis vertellen, die veel op de uwe lijkt:

„In een land hier ver van daan woonde vele, vele jaren geleden een vader met twee zonen.

Kalm en gelukkig spoedde hun leven voort, maar na eenigen tijd werd de jongste der beide broeders het eentonige leven moede; hij vroeg zijnen vader om het hem toekomende erfdeel, hetgeen hem gegeven werd; niet lang duurde het of de jonge man begaf zich op reis naar een vergelegen land. Hoe lachte de wereld hem toe, hoe schoon droomde hij zich de toekomst en het vrije leven, dat hem wachtte en met minachtend medelijden dacht hij aan zijn ouderen broer, die zich schikken kon in het eentonige dagelijksche leven.

In den aanvang liep alles hem mee; hij had overvloed van geld, hetgeen hem tal van vrienden bezorgde en met niets doen en feestvieren bracht hij zijne dagen vroolijk en onbezorgd door.

Doch langzamerhand werd zijn geldbuidel ledig en er brak een hongersnood uit in het land, waar hij zich gevestigd had. Zou hij terugkeeren en zijnen vader om vergeving vragen? Neen — eer hij tot inkeer kwam, moest hij nog vernederd worden.

Zijn geld was op — en hij, die vroeger dienst-knechten onder zich had gehad, zag zich genoodzaakt om werk te zoeken. Doch vergeefs waren zijne pogingen: hij, als vreemdeling moest achterstaan bij de inwoners des lands. Doch ten laatste werd hem het werk van een zwijnenhoeder opgedragen. En nu — in zijne groote vernedering, gekweld door den honger, daar hem zelfs het zwijnenvoeder niet gegund werd, kwam hij tot nadenken. Zijn droevige toestand bracht hem zijn vroeger leven op eenmaal duidelijk voor den geest — en eerst nu zag hij in, hoe slecht en ondankbaar hij zich gedragen had tegenover zijn liefhebbenden trouwen vader. Hij sprak na enkele oogenblikken tot zich zelf: „Ik zal opstaan en tot mijn vader gaan en ik zal tot hem zeggen: Vader! ik heb gezondigd tegen den Hemel en voor u; en ik ben niet meer waardig uw zoon genaamd te worden; maak mij als eenen van uwe huurlingen.”

En hij bracht het genomen besluit onmiddellijk ten uitvoer.

Hoe anders werd nu de weg door hem afgelegd — eens zoo hoopvol betreden. Diepe schaamte en berouw vervulden hem terwijl hij zich gedurig afvroeg, hoe zijn vader hem zou ontvangen. Doch nauwelijks heeft

hij het ouderlijk huis in het oog gekregen, of zijn vader, die op den uitkijk staat, snelt hem tegemoet en drukt den weergekeerden zoon in de armen. Hij laat hem niet eens zijne schuldbekentenis uitspreken: het is hem genoeg dat het afgedwaalde kind berouwvol tot hem is teruggekomen. Geen verwijt, geene bestraffing maar eene liefderijke ontvangst, terwijl een feestmaaltijd wordt aangericht om de thuiskomst van den verloren zoon te vieren. En deze vader is een beeld van onzen Vader, die in de Hemelen — die altijd bereid is elk afgedwaald schaap, dat berouwvol tot Hem komt, liefdevol te ontvangen; en Zijn eeniggeboren Zoon, die op aarde kwam om zondaren te verlossen heeft zelf gezegd: „Die tot mij komt, zal ik geenszins uitwerpen.”

O, arme vermoeide ziel — ga niet langer uwen eigen weg — maar ga met al uwe zonden, met al uwe droefheid tot den Heiland en gij zult ruste vinden.”

Tot nu toe heeft zij aandachtig geluisterd.

Reeds dadelijk heeft vrouw Donker begrepen dat het de gelijkenis van den verloren zoon is, die haar hier wordt verhaald, — die gelijkenis, welke zij in hare jonge jaren reeds zoo dikwijls gehoord, maar nimmer zoo goed verstaan heeft als nu. Nooit te voren heeft de treffende schoonheid van dit verhaal zoo diepen indruk op haar gemaakt als thans, en daarom klonken haar de woorden als nieuw in de ooren. Maar zoodra haar bezoeker over haar ziele-

toestand begint te spreken, wendt zij zich zuchtend af:

„Ach ge herinnert mij aan mijne moeder, die mij als kind datzelfde verhaal vertelde, maar doe mij genoegen en spreek er niet meer over. Als ik het heden met het verleden vergelijk, ben ik al ongelukkig genoeg en ik ben te slecht dan dat er voor mij nog vergeving zoude mogelijk zijn.”

„Wij hebben *allen* gezondigd en God in den Hemel bedroefd, maar er is vergeving door het bloed van Jezus, Zijnen Zoon voor een iegelijk, die in Hem gelooft. Hij klopt aan uw hart — en vraagt u het voor Hem te ontsluiten. Denk eens over dit alles na: morgen hoop ik terug te komen, — en met een vriendelijken handdruk verlaat vrouw Berkens den kermiswagen.

De woorden hebben dieper indruk op vrouw Donker gemaakt dan zij zich wil bekennen; zij hebben betere gevoelens in haar hart wakker geroepen, maar met geweld brengt zij ze tot zwijgen en verdiept zich opnieuw in alle bezwaren van haar moeitevol leven. Als vrouw Berkens dien avond haar dochtertje naar bed brengt, babbelt het kind:

„Moeder, ik heb Willem uit den kermiswagen weer gesproken: ik vind hem zoo lief; en hij is, geloof ik, niet gelukkig; hij heeft ook lang zoo'n lief moedertje niet, als ik, en het kind slaat de mollige armpjes om moeders hals en vervolgt: „hij zou zoo graag naar school gaan en leeren lezen en naar de Zondagschool ook: mag ik hem Zondag gaan afhalen?”

„Zeker, kindje, maar ga nu slapen; het is hoog

tijd," en na Marietje goeden nacht gekust te hebben, verlaat vrouw Berkens de slaapkamer.

In de huiskamer teruggekeerd, verzinkt zij in diep gepeins; even later komt haar man binnen, zet zich met zijn pijpje bij het vuur en begint:

„Hebt ge gehoord, vrouw, dat het kermisvolk van morgen in de vroegte weer aan den gang is geweest? Er is een man ernstig gewond; de belhamel van den troep zit gelukkig reeds achter slot en grendel; — en van middag is het jongste kind van dezen laatste begraven. Zulke ouders zijn eigenlijk geen kinderen waard, waar moeten ze voor opgroeien?”

„Ja, man, zeg dat wel; ik ben er den heelen dag mee bezig, want ik ben van middag in den kermiswagen geweest, waar het kleine meisje gestorven is. Ge begrijpt, welk een medelijden ik had met het arme moedertje, toen Marietje, die met het eenig overgebleven kind, een tener ventje van zeven jaar had kennis gemaakt, mij een en ander van haar vertelde. En toen ben ik er heengegaan, om te zien, of er ook hulp noodig was.”

„En hoe hebt ge de vrouw gevonden?”

„Ach, vrij onverschillig en knorrig en verdrietig over het geval met haar man, waardoor zij eene toekomst van armoede en ellende schijnt te vreezen, ten minste, als niet iemand zich over den kleinen Willem ontfermt. Als zij het kind niet ten haren laste had, kon zij in eene groote kraam een dienst krijgen maar zij kan den jongen niet meenemen.

Nu heb ik een plannetje, waarover ik je eens rustig wilde spreken. De Heer heeft onzen kleinen Adolf tot Zich genomen en wij hebben reeds meermalen gezegd, dat het voor onze Marietje niet goed is om altijd alleen te zijn. Nu ik van middag met het gezin uit den kermiswagen in aanraking ben gekomen, kan ik de gedachte niet van mij afzetten, dat de Heer het kind op onzen weg heeft gelegd, opdat wij het tot ons zouden nemen.

Ik heb er veel strijd over gehad, want eerst kon ik de gedachte niet verdragen, dat een vreemd kind de plaats in zou nemen van onzen eigen lieveling," — hier beletten tranen vrouw Berkens verder te gaan — „maar toen dacht ik aan de woorden van onzen Heiland: „Voor zoover ge dit aan eenen van deze mijne minste broeders gedaan hebt, zoo hebt ge het Mij gedaan,” en ik aarzelde niet langer. Maar Peter, hoe denkt gij er over?”

Enkele oogenblikken blijft de goedhartige boer zwijgen. Ook hij maakt een strijd door, hoewel van gansch anderen aard dan zijne vrouw, hetgeen blijkt uit zijne woorden:

„Maar vrouwlief — zijt ge niet bevreesd om een kind uit zulk eene omgeving met onze Marietje te laten opgroeien? Wie weet welk een slechten aard de jongen heeft?”

„Neen Peter daar ben ik niet bang voor; uit hetgeen Marietje mij vertelde en ook uit de woorden der moeder maakte ik op, dat het een bijzonder kind

is, — en bewaard voor de grove zonden, aan lieden van dat slag zoo zeer eigen: wij konden het eens probeeren — en zou het niet het behoud van het kind kunnen zijn?”

„Welnu, ik zal er eens rustig over nadenken en morgen onderzoek doen naar het kind. Ik zie er je warm hart weer uit — maar vrouwlief — wij moeten met deze dingen voorzichtig zijn en niet overijld een besluit nemen.”

Den volgenden dag begeeft boer Berkens zich naar den burgemeester, om te trachten van hem iets omtrent het gezin uit den kermiswagen te weten te komen, maar deze kan hem weinig mededeelen. Vandaar begeeft hij zich naar den predikant, die hem reeds in menige moeilijkheid met raad en daad ter zijde stond.

Ernstig wordt het voor en tegen der zaak besproken en ten laatste knielen beide mannen neer om Gods aangezicht over deze zaak aan te roepen, waarna B. al zijne bezwaren overwint. Als hij de pastorie verlaat, schudt Ds. R. hem de hand, terwijl hij spreekt: „Nu, als ik in uwe plaats was, zou ik het kind ook tot mij nemen; ik geloof, dat de Heer het op uwen weg gevoerd heeft en de stille godsvrucht van u en uwe vrouw kunnen met Gods hulp het kind tot zegen zijn. Doch acht de verantwoording, die gij op u neemt, niet licht; slechts onder voortdurend biddend opzien tot God zult gij haar dragen kunnen.”

Met blijdschap verneemt vrouw Berkens het be-

sluit van haar man, en voor zij zich dien avond ter ruste begeven, smeecken zij Gods zegen op hun voor-nemen af.

Zoodra Marietje den volgenden morgen wakker wordt, is haar eerste woord:

„Moeder — het is nu immers Zondag; mag ik Willem van den wagen gaan halen om mee naar Zondagschool te gaan? En heeft u voor hem ook een cent voor het busje, want ik geloof, dat zijne moeder heel arm is en hij zal het zoo naar vinden om niets te kunnen geven?”

Vrouw Berkens geeft de gevraagde toestemming en drukt haar kind een hartelijken kus op het voorhoofd. Tegen twaalf uur gaat Marietje haar nieuwe vriendje halen, en het kind bij de hand leidend, treedt zij op de Zondagschoolonderwijzeres toe:

„Juffrouw, dit jongentje is nog nooit op Zondagschool geweest; en hij wilde zoo gaarne weten, of zijn zusje ook een lammetje van den goelen Herder is. — Zij was nog maar heel klein en nu is zij gestorven net als onze Adolf; hij mag toch wel naast mij zitten?”

De vriendelijke onderwijzeres stemt natuurlijk toe en doodstil blijft kleine Willem op zijne plaats zitten: 't Gebed, het zingen en het vertellen herinnert hem weer aan den heerlijken tijd in het Kinderziekenhuis en met stralende oogen luistert hij naar hetgeen verteld wordt.

Als de andere kinderen vertrokken zijn, houdt de onderwijzeres het tweetal nog enkele oogenblikken bij zich en spreekt tot hen van den Heiland, die op aarde ook kinderen tot zich riep en hen zegende en die zich met zijne oneindige liefde ook over Willems zusje zal ontfermen.

„En gij kleine man,” zich tot den knaap wendend, „hebt gij den Heer Jezus lief?”

„O, ja, juffrouw, zóó lief en ik doe mijn best om zijn schaapje te zijn, maar het is soms zoo moeilijk, want moeder wil dikwijls, dat ik ondeugende dingen doe —” en met een paar vragen komt de onderwijzeres geheel op de hoogte van de treurige omgeving, waarin het kind opgroeit.

„Juffrouw, nu moeten wij weg, want anders wordt moeder ongerust,” komt Marietje tusschenbeide en als het tweetal hand in hand naar huis gaat, komt vrouw Berkens hen reeds tegemoet en staat hun toe samen te blijven spelen.

Zij is ondertusschen in den kermiswagen geweest en heeft de arme vrouw even terneergedrukt en verbitterd aangetroffen als den vorigen dag. Zij heeft getracht haar aan het spreken te krijgen, maar vergeefs en zij is slechts vertrokken met de toestemming, dat Willem bij Marietje mag blijven spelen.

Berkens slaat den knaap aandachtig gade, die vroolijk ronddartelt en voelt zich wonderlijk aangetrokken tot het kind, dat telkens met zijne groote oogen tot hem opziet. Hij doet den knaap enkele vragen, die

hem zulk een droeven indruk geven van zijne omgeving, dat hij zich voorneemt het kind daaraan zoo spoedig mogelijk te onttrekken.

Als hij den knaap 's avonds bij zijne moeder terugbrengt en haar voorstelt om het kind tot zich te nemen grijpt deze het aanbod gretig aan. Haar kind zal het goed hebben; voor den wagen weet zij reeds eenen kooper en dan kan zij in dienst gaan.

Als alles is afgesproken, roept Berkens den knaap tot zich en zegt:

„Luister eens, kleine man — je vader is voor een poos weg: Moeder kan niet al te best alleen voor je zorgen — hoe zou je het vinden om bij Marietje op de boerderij te komen wonen?” Een blos van vreugde overdekt Willems gelaat, terwijl hij fluistert:

„Hoe heerlijk en ga ik dan naar school en hoef ik nooit meer te bedelen?”

Thuiskomende deelt hij zijne vrouw den uitslag van zijn bezoek mee en als deze 's avonds Marietje naar bed brengt, neemt zij het kind op schoot en zegt:

„Wat zou mijn meisje er van zeggen, als kleine Willem uit den kermiswagen bij ons aan huis kwam?”

„O, moedertje, is het waar?” en opgewonden klapt het kind in de handjes: „dan kan hij in Adolfs bedje slapen en zijne kleertjes zullen hem ook wel passen, want hij is zoo klein.”

Bij deze woorden vullen de oogen der moeder zich met tranen, waar zij zoo pijnlijk aan haar gestorven

lieveling herinnerd wordt en zij trekt haar dochtertje nog vaster naar zich toe.

Dien nacht slaapt kleine Willem onrustig; verwarde droomen van de groote hoeve en de Zondagschool houden hem bezig en hij wordt glimlachend wakker bij de gedachte aan het andere leven dat hem wacht.

Een paar uur later komen vrouw Berkens en Marietje het nieuwe broertje halen; heel kalm is het afscheid tusschen de moeder en het kind, aan wien zij nooit moederliefde geschonken heeft.

Vrouw Donker slaagt er in den wagen met inboedel voor een geringe som te verkoopen en met een klein bundeltje kleeren in de hand, verheugd dat er nu een eind is gekomen aan armoede en gebrek, begeeft Betje zich op weg naar de bewuste kraam, waarvan de eigenaar dienzelfden dag de naburige stad gaat verlaten.

ZESDE HOOFDSTUK.

Het nieuwe Tehuis.

Willem leeft als in een droom, als hij voor de eerste maal aan den wel voorzienen disch mede aanzit en 's avonds in een warm bedje, naast dat van Marietje wordt ter ruste gelegd.

Voor vrouw Berkens hem komt toedekken vat het kind haar hand en haar ernstig aanzien, fluistert hij :

„Mag ik nu mijn gebedje opzeggen, dat Zuster Emma mij geleerd heeft?”

„Zeker, mijn kind,” en terwijl vrouw Berkens naast het ledikantje neerknielt, is zij getroffen door het eenvoudige kindergebedje, waaraan kleine Willem uit eigen beweging de woorden toevoegt :

„En ik dank u, Heer, dat ik nu een nieuwe moeder heb en een ander zusje en zulk een lekker bedje — en — en — dat ik niet meer hoef te bedelen.”

Het zaad, in het jeugdige hartje uitgestrooid, is niet door de vogelen weggepikt geworden en vol hoop en vertrouwen ziet de goede vrouw de toekomst tegen.

Na verloop van eene week gaat Willem naar de dorpsschool en hoewel hij eerst met kleinere kinderen in de klasse zit blijkt 't weldra, dat hij vlug leert en langzamerhand de andere leerlingen inhaalt. Spoedig wordt hij de algemeene lieveling zoowel van onderwijzers als makkertjes, en Marietje hecht zich dagelijks meer aan het nieuwe broertje.

Na eenigen tijd schijnt een ieder te vergeten, dat Willem slechts het aangenomen kind van Berkens is en de herinnering aan het droevig verleden wordt bij den knaap bijna geheel uitgewischt, hoewel het soms door omstandigheden wordt verlevendigd.

Een paar jaar zijn voorbijgegaan, als hij op zekeren dag weer geheel in zijn vorig leven wordt verplaatst. Sedert enkele dagen staat er een kermiswagen even buiten het dorp, en nu de school uitgaat, komen een paar bont gekleede jongens aanloopen, die duikelen en kunsten maken.

De schooljeugd loopt uit en van verschillende kanten klinkt het: „Hé wat een heerlijk leven hebben die jongens! zij hoeven nooit naar de school te gaan en mogen in hun mooie pakjes den heelen dag kunsten maken. Ik zou wel in hun plaats willen zijn!”, terwijl een oudere knaap zegt:

„Ba, kermiskinderen — past op je zakken — want ze zijn volleerde dieven.”

Een hooge bos kleurt Willems gelaat bij het hooren

van die woorden en met trillende stem spreekt hij:

„O, zegt dat niet — hun leven is zoo ongelukkig; ik weet wat het is, want ik zelf was een kermiskind, voor ik bij Marietjes ouders kwam.” En terwijl hij den kleinsten kunstenaar ter zijde neemt, hem een en ander van zijn omgeving vraagt en hem belooft eens bij hem te komen, vervolgt hij: „Och jongens — plaagt de arme kinderen, en bovenal benijdt hen niet, want hun bestaan is zoo moeilijk en droevig.”

Den verderen dag is Willem stil en ingetrokken; allerlei beelden uit het verleden komen hem weer duidelijk voor den geest op en dien avond smeekt hij nog ernstiger dan gewoonlijk een zegen af voor zijne zwervende moeder en voor de arme kermiskinderen, die aan zooveel verleiding zijn blootgesteld.

Zes jaren gaan voorbij: Marietje heeft reeds sedert twee jaar de school verlaten en is moeders rechterhand en in zijn vrijen tijd helpt Willem zijn pleegvader met licht boerenwerk.

Men zou den knaap nauwelijks herkennen: hij is flink uit de kluiten gegroeid; op zijn nog altijd teer gezichtje ligt een blos van gezondheid en zijne heldere oogen tintelen van levenslust. Hij heeft zijn pleegouders nooit reden tot ernstige zorg gegeven; het ontvankelijk kinderhartje heeft zich reeds vroeg voor den Heiland ontsloten, Wien te volgen en te gehoorzamen zijne hoogste begeerte is.

Met de eerst volgende vacantie is zijn leertijd verstreken en hoewel het werk in de open lucht zijne spieren gesterkt heeft, begrijpt boer Berkens, dat het boerenbedrijf op den duur voor den knaap te zwaar zal zijn, en na ernstig overleg wordt deze bij eenen schoenmaker geplaatst.

Willem doet flink zijn best; ook op de werkplaats krijgt men den opgeruimden, gewilligen jongen weldra lief. Op Zondagschool en catechisatie is hij een der beste leerlingen en hij zou zich volkomen gelukkig voelen, indien niet de gedachte aan het lot zijner moeder hem vaak met zorg vervulde.

O, hoe gaarne zou hij haar geschreven hebben, had hij slechts geweten waar zich zijne moeder bevond. Maar niets, niets wist hij omtrent haar verblijfplaats, en daar in het dorp, waar hij woont en sedert een paar jaar ook in de naburige stad de kermis is afgeschaft, is vrouw Donker nooit meer dezen kant uit geweest.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Een wederzien.

Inmiddels is Willem twee en twintig jaar geworden en niemand zou in den flinken jongen man het teere kermiskind herkend hebben.

De eenige schoenmaker van het dorp is onlangs gestorven en met behulp van zijn pleegvader en met zijne eigen opgespaarde verdiensten heeft Willem de goed beklante zaak kunnen overnemen en heeft sedert eene maand zijn intrek genomen in het kleine schilderachtige huisje aan het eind van de dorpstraat.

Daar kan men den jongen schoenmaker den heelen dag zien zitten, onder zijn werk uit volle borst menig lied aanheffend.

Op zekeren dag klopt tegen het vallen van den avond eene armoedig gekleede vrouw aan de lage deur die half open staat om wat frissche lucht binnen te laten, en als Willem Donker haar vraagt, wat zij verlangt, krijgt hij geen antwoord. Hij is echter gewend aan dergelijke bezoeksters, die gewoonlijk om

afgedragen schoeisel komen vragen en vriendelijk zegt hij:

„Zoo vrouwtje ik moet zeker mijn voorraad oude schoenen weer eens nazien, of er ook een paar voor je bij zou zijn. Ik vrees er echter voor — want ik ben pas in de zaak gekomen en heb toen alles opgeruimd.”

Nog geen antwoord — maar een diepe zucht — dan, na enkele oogenblikken begint de vrouw te snikken en terwijl zij zich aan de deurpost vasthoudt zegt zij:

„Willem, kent ge je eigen moeder niet meer? Ach ge waart ook nog zoo klein, toen ik je aan vreemden overliet; door andere kermisreizigers hoorde ik van tijd tot tijd, dat het je goed ging, maar ik was te trotsch om in mijne armoede en ellende, tot je te komen. Nu ben ik echter geheel uitgeput en met groote moeite — heb ik mij — tot hier voortgesleept,” de laatste woorden kon zij slechts met tusschenpoozen uitbrengen.

„Moeder,” herneemt Willem, terwijl hij op de vrouw toetreedt: „Moeder, heb ik u eindelijk gevonden; o, ik heb zoo dikwijls aan u gedacht — doch kom nu eerst binnen!”

„Dus — ge verstoot mij niet! — o, Willem — ik heb zulk een treurig leven achter den rug; eerst heb ik gediend in eene groote kraam — en toen — en toen —.”

Intusschen heeft Willem zijne moeder op een

stoel naast de tafel doen nederzitten en nauwelijks heeft zij plaats genomen of zij zakt in elkaar.

Voorzichtig tilt Willem de uitgeputte gestalte op en legt haar op zijn eigen bed, terwijl hij een buurmeisje naar vrouw Berkens zendt, met de boodschap, of zij zoo spoedig mogelijk bij hem wil komen. De goedhartige boerin komt bijna onmiddellijk en is met enkele woorden op de hoogte der zaak gebracht. Zoodra ze de afgetobde vrouw ziet, laat zij den dokter halen, die de zieke in eene hevige koorts vindt en volkomen rust en stilte voorschrijft.

Willem blijft dien nacht bij het ziekbed zijner moeder waken. Veel gaat er bij hem om, terwijl hij vol weemoed de woorden opvangt, die de kranke in haar ijlen uit. Een leven vol zonde en ontbering schijnt er achter haar te liggen en telkens weer herhaalt zij op angstigen toon:

„O, als Willem mij maar niet verstoot — als ik maar bij hem mag sterven.”

Zachtkens legt de jonge man de koele hand op het verhitte voorhoofd, terwijl hij zijn Vader in den Hemel smeekt, ook dit afgedwaalde schaap zijner kudde nog veilig thuis te brengen.

Zoo gaan vijf dagen voorbij, eer vrouw Donker voor 't eerst met bewustzijn de oogen opslaat en aan vrouw Berkens, die voor haar bed zit, met zwakke stem vraagt, waar zij is.

„Ge zijt bij uw zoon, bij Willem,” is het vriendelijke antwoord: „ge zijt heel ziek geweest, en hij zal

zoo gelukkig wezen, dat ge wat beter zijt: maar nu moogt ge niet praten: kijk, drink eens wat en ga dan weer rustig liggen.”

De zieke vleit het moede hoofd op het kussen neer en ligt weldra in een gerusten slaap, waaruit zij verkwikt ontwaakt.

Langzamerhand vertelt zij bij gedeelten aan haar jongen hare droeve levensgeschiedenis. Eerst heeft zij ongeveer een jaar gediend in de kraam, maar het zware, geregelde werk begon haar te vervelen en op zekeren dag liep zij weg: van dien tijd af, heeft zij gezworven; is hoe langer hoe dieper gezonken en al kwam haar soms de gelijkenis van den verloren zoon met groote duidelijkheid voor den geest, haar aansporend om zich voor God te verootmoedigen en terug te keeren van het pad dat zij bewandelde — zij wilde niet luisteren en heeft dikwijls zelfs door oneerlijke middelen in haar onderhoud voorzien — tot zij eindelijk — krank naar lichaam en geest haar jongen heeft opgezocht.

Haar oom en tante zijn reeds lang dood: Donker is, na uit de gevangenis ontslagen te zijn aan het zwerven geraakt en eindelijk als landverhuizer naar Amerika vórtrokken. Zij was dus geheel alleen en had niemand, die zich om haar bekommerde, tot haar kind zich over haar ontfermde.

Dagen lang ligt zij doodelijk uitgeput te bed; de dokter geeft weinig hoop op herstel; de zieke heeft zooveel ontberingen uitgestaan dat hij vreest dat

haar krachten het niet lang meer zullen uithouden.

Zij is het gelukkigst als Willem voor haar bed zit en haar in eenvoudige woorden vertelt van den goeden Herder uit zijn prentenboek, dat hij nog altijd bewaard heeft, en waarvan haar eene flauwe herinnering is bijgebleven.

Hij zegt haar, hoe die vriendelijke Herder ook haar, het afgedwaalde schaap zijner kudde, zoekt en allengs begint de arme vrouw haar zonde in te zien en behoefte te voelen aan den Heiland, van Wien haar kind met zooveel liefde spreekt. Slechts langzamerhand breekt het licht door voor de afgedwaalde ziel, maar eindelijk wordt Willems gebed verhoord; — op een avond, als de jonge man, nadat zijn werk is afgelopen zich naast zijne moeder nederzet, vraagt deze met zwakke, bevende stem:

„Toe — lees mij nog eens voor van den verloren zoon — en als Willem het, hoewel met bevende stem doet — en, als hij den Bijbel gesloten heeft, nog eens hartelijk bidt met en voor zijne moeder, laat zij na zijn amen, fluisterend volgen:

„O, Heer — wees mij zondaar genadig om Uws Zoons wil — amen.”

Dan zinkt het moede hoofd terug — en na enkele oogenblikken slaapt de afgetobde ziel zacht in, terwijl zij Willems hand omkneld houdt. Met dankbaren weemoed, ziet Willem den vredigen trek op het ingevallen gelaat zijner gestorven moeder — haar leven vol zonde en moeite is voorbij en zij is heengegaan

naar het land, waar geen moeite en geen verdriet meer zijn zullen.

Op een vriendelijk plekje van het stille vredige kerkhof wordt de vrouw ter ruste gelegd, die zoo weinig moederliefde heeft geschonken, maar wier kind in Gods hand het middel is geweest tot haar eeuwig behoud.
